

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. בקטנה כולי עלמא לא פליגי דילפינן מציאה מגט ... לא ילפינן קטן מקטנה.....1
- ב. ראה אותן רצין אחר מציאה אחר צבי שבור ... ואמר זכתה לי שדי זכתה לו היה צבי רץ כדרכו ... ואמר זכתה לי שדי לא אמר כלום.....2
- ג. והוא שעומד בצד שדהו.....4
- ד. חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו ... בחצר המשתמרת.....4
- ה. היה עומד בעיר ואומר יודע אני שעומד שיש לי בשדה פועלים שכחוהו ... בשדה שכוח מעיקרו הוי שכחה זכור ולבסוף שכוח אין שכחה ... הויא ליה חצרו וזכתה ליה אבל בעיר אפילו זכור ולבסוף שכוח הויא שכחה מאי טעמא דליתיה גביה דלזכי ליה.....5
- ו. שלפניו אין שכחה שלאחריו יש שכחה שהוא בבל תשוב זה הכלל כל שהוא בבל תשוב שכחה כל שאינו בבל תשוב אינו שכחה.....8
- ז. ועישור אחר ... כדי שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו ... מטלטלי אנב מקרקעי הקנה להם9
- ח. דעת אחרת מקנה אותן שאני ... במתנה ... אף על פי שרץ אחריהן ואין מגיען.....10
- ט. הרי גט דדעת אחרת מקנה אותה ... והוא שעומדת בצד ביתה או בצד חצרה.....11
- י. גט דאיתיה בעל כרחיה.....15

דף יא.

א. בקטנה כולי עלמא לא פליגי דילפינן מציאה מגט ... לא ילפינן קטן מקטנה

כבר התבאר לעיל דף י: שחצרה של אשה¹ נלמדה ברבוי מידה² לקבלת גיטה, וקטנה יש לה יד לקבל גיטה, וכיון שיש לה יד יש לה חצר שקונה לה מציאה, וכיון שיש לה חצר תקנו לה גם כן ארבע אמות שיהו קונות לה,

¹ פי' חצר של נכסי מלוג ואף על גב מה שקנתה אשה קנה בעלה נמצא דלא הוה חצרה מ"מ גיטה וידה באין כאחד דבאותו פעם שמגרשה אין לו זכות עוד בנכסי מלוג שלה וע"כ קנתה מכת חצרה. כמו שיבואר להלן עמוד ב בגמ'. ט"ז שם א. אבל נכסי צאן ברזל כיון שמחוסר גוביינא אין חצרה קונה. ב"ש שם א

² שו"ע ונו"כ אבהע"ז קלט א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

ולפיכך קטנה קונה³ בקנין חצר קנין גמור⁴, וכן בד' אמותיה⁵, ויש אומרים⁶ דוקא קטנה שאין לה אב, או שנשאת בחיי האב, ויש חולקים⁷.

אבל קטן אינו קונה⁸ בקנין חצר⁹ ולא בד' אמות. שחצר איש משום שליחות אתרבאי וקטן כיון שאין לו שליחות אין לו תורת חצר, וכיון שאין לו תורת חצר לא תקנו לו ארבע אמות שיקנו לו. כל היכן שיש¹⁰ לקטנה יד לקבל גיטה יש לה תורת חצר או תורת ארבע אמות לקבלו, שאם זרק הגט לחצירה או לארבע אמות שלה מגורשת, שחצר מידה אתרבאי דומיא דידה והוא הדין ארבע אמות.

במה דברים אמורים כשהיא עומדה בחצרה ומשתמר שם לדעתה, כמו שיבואר להלן עמוד ב'. אבל אם אינה עומדת שם אף על פי שהוא משתמר לדעתה, או שעומדת ואינו משתמר לדעתה אין זה דומה לידה ואינה מתגרשת.

בסתם אין החצר קונה משום שליחות, שגט חוב הוא לה ואין חבין לאדם שלא בפניו, לפיכך אין חצרה קונה לה הגט שלא בפניה, ויש אומרים שהיא ספק מגורשת.

ב. ראה אותן רצין אחר מציאה אחר צבי שבור ... ואמר זכתה לי שדי זכתה לו היה צבי רץ כדרכו ... ואמר זכתה לי שדי לא אמר כלום

³ שו"ע ונו"כ רס"ב ד ורלה ה' ו

⁴ והש"ך סימן רמ"ג סק"י כתב בשם כמה ראשונים דהיינו דוקא כשעומדת בצד חצרה שהוא משום יד, ויש לה יד, אבל במשתמרת לחוד שהוא משום שליחות לא, והש"ך עצמו חולק, ועי' נה"מ בפתחה לסימן ר.

⁵ ודעת הרמב"ם דכי היכי דמרבין יד לקטנה גבי גט, ה"נ יש לה יד לזכות בחצרה, וכיון שהתורה ריבתה בקנינה לענין חצר, ה"נ תיקנו לה חז"ל שקונה בקנין סודר, והש"ך סק"ג כתב שאין שום סברא לחלק בין קטן לקטנה לענין קנין סודר, והראב"ד חולק בעיקר הדין וסובר שגם קטן זוכה בקנין חצר, כשיש דעת אחרת מקנה, ולא מיעטו חצר לקטן אלא במציאה שאין שם דעת אחרת מקנה, וכתב המ"מ שאין לו הכרע בדבר.

⁶ רמ"א רמ"ג כג

⁷ הש"ך שם סובר שאין לחלק בין יש לה אב לבין אין לה אב, ובנה"מ משמע שבמציאה לכו"ע אם יש לה אב אין לה חצר, עיין שם. מיהו אם נאמר שהאב זוכה במציאתה לאחר שהיא זוכה, אפשר דשוב שייך דין חצר אף כשיש לה אב.

⁸ שו"ע ונו"כ רס"ב ד ורלה ה' ו

⁹ הראב"ד, כתב שאין קנין חצר לקטן משום דחצר משום שליחות ואין שליחות לקטן, ולפי"ז אפילו כבר היו המטלטלין מונחים בחצר אינו קונה

¹⁰ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמ"א ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

מטלטלין נקנים בקנין חצר קנין גמור לכו"ע מן התורה¹¹, והיינו כל מטלטלין שנכנסו לרשותו של אדם זוכה בהם, בין במכר או במתנה ובין בזכיה מהפקר.

אין חצרו של אדם¹² קונה אלא כשהיא משתמרת לדעתו¹³, ואז קונה לכו"ע וא"צ אמירה. אבל שדה וגינה שאינה משתמרת אינה קונה¹⁴, אפילו כשיודע מהמציאה¹⁵ אלא אם כן עומד בצדה¹⁶, ויש אומרים¹⁷ שצריך גם שיאמר שתזכה לו חצרו. ואם לא אמר לא זכה אפילו עומד שם¹⁸.

ואפילו עומד בצד שדהו ואומר שרוצה לזכות, אינו קונה אלא אם כן יש בידו ליקח המציאה אם לא יקדמנו אחר¹⁹, כגון דבר שאינו בעל חי, וכן צבי שבור או גוזלות שלא פרחו, או שהיה קרוב לו והיה יכול לתפסו²⁰.

אבל אם אינו יכול להגיע²¹, כגון צבי רץ או גוזלות מפריחים, אינו קונה²².

¹¹ עיקר דיני חצר מבוארים בסימן ר, וחצר כולל בית, שדה, גג, חצר וקרפף, וקנין חצר במציאה והפקר מבוארים בסימן רסח

¹² שו"ע ונו"כ ר א, ורסח ג

¹³ ועי' חתן סופר שער המקנה סימן י בדין חצר משום יד או משום שליחות, ובשו"ת חת"ס או"ח סימן מד נראה שאם משתמר ע"י שלוחו חשיב משתמר לדעתו, אלא דהיינו דוקא כשהעמידו לשמור והוא באחריות השליח, עיין שם.

¹⁴ ודעת הרמ"א ר א שבמכר או במתנה, אם משתמר לדעת המקנה קונה, והש"ך סק"א האריך להוכיח שאין הלכה כדיעה זו, ועכ"פ אין להורות כן לכתחלה, עיין שם, ועי' נה"מ סק"א. ובקצה"ח סק"ב הביא מדברי הש"מ בפ"ק דב"מ דבמכר או מתנה א"צ כלל שימור, דכיון שיש כאן מי שמקנה הרי אי אפשר לאחר לזכות בו כי אם מי שהמקנה רוצה לזכות לו,

¹⁵ ועי' נה"מ סימן רמג בהגדרת חצר המשתמרת לדעתו.

¹⁶ דעת הרמ"א סימן רסח סוף סעיף ג שא"צ שיאמר.

¹⁷ דעת השו"ע שם, ואם לא אמר לא זכה אפילו עומד שם, והיינו בשאינה משתמרת, אבל בחצר המשתמרת לכו"ע א"צ אמירה. ומשמע בב"י דה"ה בקנין ד' אמות תליא בפלוגתא אם צריך אמירה, ועי' שו"ת בית הלוי ח"ג סימן מה.

¹⁸ ומשמע בב"י דה"ה בקנין ד' אמות תליא בפלוגתא אם צריך אמירה, ועי' שו"ת בית הלוי ח"ג סימן מה.

¹⁹ עי' סמ"ע סימן רסח ס"ק טו שהביא דעת הנ"י שאע"פ שבשאר מציאות א"צ שיאמר, בצבי שבור צריך שיאמר. ודעת הטור שאין לחלק בכך.

²⁰ סמ"ע שם ס"ק יז בשם הטור, ואף על פי שהצבי רץ כדרכו.

²¹ (שו"ע ונו"כ שם ד, ומשמע בשו"ע דה"ה באויר שאין סופו לנוח, כגון דבר המתגלגל ולא ישאר בחצר, אבל אויר שסופו לנוח בתוך החצר, קונה אפילו עדיין לא נח. ועי' ש"מ ב"מ דף יב ע"א ובשו"ע סימן רמג סעיף כד וכה. ובאולם המשפט סימן רמג מסתפק אם יש דין אויר שסופו לנוח בד' אמות.

²² נחלקו הפוסקים אם בעל החצר זוכה בסחורה שהובאה לחצרו למוכרה בזול. וברמ"א סימן רסח הביא ב' דיעות כשקדם אחר וקנה הסחורה, ודיעה ראשונה ס"ל דלא קנה בעל החצר משום שמא לא יהיו לו מעות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

ג. והוא שעומד בצד שדהו

קונה²³ לו חצרו למרות שאינה משתמרת כשעומד²⁴ הזוכה בצד אותו הרשות²⁵ ויכול להגיע אל החפץ הנקנה לשומרו, ויש אומרים²⁶ שצריך שיעמוד בתוך הרשות. ויש אומרים²⁷ שצריך הזוכה לומר שיזכה לו חצרו.

ד. חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו ... בחצר המשתמרת

לקנות, ולא דמי למציאה שאין בה חסרון קנין ומעות (בקצה"ח סימן קצ"ג כתב שדוקא בקנין חצר נחלקו, אבל במזכה ע"י אחר, לכו"ע זכות הוא לו, עיין שם), ובביאור הגר"א נראה דמדמי ליה לצבי ר"ן כדרכו, עיין שם. וכתב הסמ"ע שמדין עני המהפך בחררה ליכא במציאה, ועי' להלן סעיף ל שנחלקו הפוסקים בזה, ועי' דברי נאונים כלל נ סימן ב בשם שו"ת שארית יוסף סימן ז ושם בסימן ג בשם הב"ח.

²³ שו"ע ונו"כ ר א וסימן רמג כא,

²⁴ ולכאורה נראה דבעומד בצד שדהו לא בעינן משתמר, דהא או קאמר, ואם משתמר לא בעינן עומד בצדו, אבל מדברי האחרונים נראה דבעומד בצד שדהו נעשה משתמר על ידי עמידתו.

²⁵ ובמקום דבעינן עומד בצדו, עי' בנה"מ בפתיחה לסימן ר שכתב שאם הוא ישן לא חשיב כעומד בצדו, ואף על גב דמטעם יד הוא, גם בידו אינו קונה כשהוא ישן, אבל בחצר המשתמר קונה גם כשהוא ישן. עיין שם באריכות, ועי' מהנ"א ה' קנין חצר סימן טו שדן ג"כ אם קונה בחצר ובידו כשהוא ישן, ועי' רמ"א אהע"ז סימן קלח סעיף ג, ובשו"ת רעק"א מהד"ת סימן צב כתב שבידו לא מהני כשהוא ישן, אבל בחצירו מהני, עיין שם, ועי' שד"ח כללים מערכת ה' כלל לד שדן בדבריו (ודן באריכות כשקיים מצוה כשהוא ישן אם נחשב לו כקיום מצוה), וכתב בערוה"ש דלא בעינן דוקא שהוא עצמו עומד בצדו, דה"ה כששלוחו או אחד מבני ביתו עומדים בצדו, אבל מי שאינו בר שליחות לא מהני.

²⁶ רמ"א שם, והש"ך העתיק לשון המ"מ, דוקא בצדו ובתוכו, אבל לא בצדו וחוצה לו, ונראה כונתו שבתוך החצר א"צ שיעמוד באמצעו, שאם עומד בתוכו בצדו, אפילו גדול כמה די בכך, והקשה בנה"מ שאם עומד כ"כ סמוך עד שהחצר משתמר על ידו, הרי קונה מדין משתמר, והסביר הנה"מ דעיקר דין משתמר הוא משום דחצר מדין שליחות הוא ובעינן דומיא דשליח שהוא משתמר לדעת המשלח, וכל שהחצר אינו משתמר מחמת עצמו שוב אינו דומה לשליח, ומ"מ כשעומד בצדו אינו מדין שליחות אלא מדין יד ודומיא דיד הסמוכה לו, אבל מדין חצר המשתמרת שהוא מדין שליחות, ודאי שאין נ"מ בין עומד תוכו או חוצה לו, ואפילו רחוק מאה אמה ויכול לשמרו קונה, אלא ודאי דמטעם יד קונה, ומ"מ בעינן גם משתמר על ידו, דאל"ה לא הוי דומיא דידו שהוא משתמר, ועפ"י מסיק הנה"מ שאם החצר גדולה והחפץ מונח מרחוק שאינו משתמר על ידו, לא קנה, ובמנח"פ כתב בשם המקנה דבעומד בצדו מהני אף כשאין כל השדה משתמרת על ידו, והביא בשם התו"ט פ"א דב"מ מ"ד שכתב כהנה"מ.

²⁷ בשו"ע רסח ג (גבי מציאה) כתב שאפילו עומד בצד שדהו צריך שיאמר זכתה לי שדי, וכל שלא אמר לא זכה, והרמ"א שם כתב שא"צ שיאמר, ובשו"ע סימן רמג סעיף כא (גבי מתנה) סתם השו"ע שצריך שיאמר ולא הגיה הרמ"א שם, וכאן בסימן ר לא הזכיר השו"ע הך אמירה, ולא מצאתי מי שיחלק בין מכר למתנה, וצ"ע עדיין, ובערוה"ש סימן רסח כתב דאין האמירה מעכבת אלא שצריך אמירה לגלות כונתו לקנות, אבל במכירה נתינת המעות הוא הג"ד שרוצה לקנות, ולכן אינו צריך אמירה, עיין שם. פתחי חושן חלק ח פרק ח הערה ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

חצרו²⁸ של אדם קונה לו שלא מדעתו, אף על פי שאינו עומד שם, כיון שהגיע המתנה לחצירו כאילו זכה בה אחר. ובקנין²⁹ חצר קונה אף שלא בכונת³⁰ קנין³¹.

אין חצרו של אדם קונה אלא כשהיא משתמרת לדעתו³², אבל שדה וגינה שאינה משתמרת אינה קונה אלא אם כן עומד בצדה³³, כמו שהתבאר.

ה. היה עומד בעיר ואומר יודע אני שעומר שיש לי בשדה פועלים שכחוהו ... בשדה שכוח מעיקרו הוי שכחה זכור ולבסוף שכוח אין שכחה ... הויא ליה חצרו וזכתה ליה אבל בעיר אפילו זכור ולבסוף שכוח הויא שכחה מאי טעמא דליתיה גביה דלזכי ליה

²⁸ שו"ע ונו"כ רמ"ב כ

²⁹ שו"ע ונו"כ ר"ס ג

³⁰ התוס' בב"ב דף נד (ד"ה אדעתא) כתבו דהא דחצרו של אדם קונה שלא מדעתו, היינו שאינו יודע שהוא בחצרו, ואילו היה יודע היה רוצה לקנות, אבל אם יודע ואינו מתכוין לקנות לא קנה, וכבר דנו האחרונים בבאור דברי התוס', ונראה פשוט שאפילו אינו יודע, אבל גם אילו ידע לא היה רוצה לקנות שאינו קונה, ובמהנ"א קנין משיכה סימן ה הביא שתלוי במחלוקת הראשונים, ומצדד לפרש דתליא אם חצר משום יד צריך כונה לקנות, אבל אם משום שליחות, הרי זכין לאדם שלא מדעתו, וא"צ כונה לקנות, ובמשפ"ש סימן קצח כתב לפי"ז שהמוחזק יכול לומר קים לי, עיין שם, ובשו"ת מהר"ש ח"ג סימן כא כתב דה"ה אם אינו יודע שיש לו חצר אינו קונה שלא מדעתו, ובשד"ח כללים מערכת ח' כלל לו שהאריך בהלכה זו והביא מדברי האחרונים, וכתב בשם המחנ"א שאם ידע מהחפץ וקונה בחצירו, ועוד כתב בשם שו"ת בית שלמה או"ח סימן הגר ולא ידע שמת הגר, חשיב כלא ידע מהחפץ וקונה בחצירו, ועוד כתב בשם שו"ת בית שלמה או"ח סימן עד שלדעת הטור ורוב פוסקים שכל שעוסק בזכיה, אף על פי שאינו מתכוין לקנות בקנין זה קונה בלא כונה, כ"ש בחצר שקונה שלא מדעתו, וכ"ש כשיש דעת אחרת מקנה, אבל בהפקר אינו קונה שלא בכונה, כמו שמצינו גבי עוה"ב בנכסי הגר, עיין שם, ועי' מחנ"א ה' קנין חצר סימן א שהאריך בכמה יסודות בקנין חצר ובדין קנין חצר ע"י שליח.

³¹ שחצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו, ושם איירי במציאה והפקר. אבל במכר או מתנה, הרי בלא"ה יש דעת מקנה, ולכאורה שלא בדעת מקנה אף בחצר אינו קונה, אמנם לסברת רעק"א דבמקום שיש דעת מקנה, א"צ כונת קונה ומקנה שיקנה בקנין זה, וכ"ש בקנין חצר, ועי' משפ"ש שלום סימן קצח מה שדן בדברי החת"ס חו"מ סימן סו, ופתחי חושן חלק ח פרק א הערה כד

³² ועי' נה"מ סימן רמג בהגדרת חצר המשתמרת לדעתו.

³³ דעת הרמ"א סימן רסח סוף סעיף ג שא"צ שיאמר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

העומר ששכחוהו פועלים³⁴ ולא שכחו בעל השדה אלא זוכרו כל הזמן, שכחו בעל השדה ולא שכחוהו פועלים אלא זוכרים כל הזמן, שכחוהו אלו ואלו והיו שם אחרים עוברין ורואין אותן בעת ששכחוהו, אינה שכחה עד שישכחוהו כל אדם³⁵.

אם לפני שהתחיל השכחה שעדיין לא שכח שום אדם, לא יועיל אם בעה"ב יאמר יזכה לי שדי כל העומרים שיש בו³⁶, אך משהתחיל השכחה בזה יש חילוקים כמו שיתבאר,

היה בעל השדה³⁷ בעיר או שלא היה בצד שדהו, והיה העומר בקרן זוית ושיער שבודאי לא יזכרוהו, ואמר יודע אני שהפועלים שכחו עומר שבמקום פלוני, ואח"כ שכח גם הוא את העומר הרי זה שכחה³⁸, ואפי' יאמר בהדיא תזכה לי שדי אינו זוכה כיון שאינו עומד בצד שדהו ושדהו אינה משתמרת שהרי העניים באים לתוכה ליטול השכחה³⁹, ולכן אין השדה זוכה לו וכששכח אח"כ הוי שכחה.

ואם היה בשדה ועומד בצד שדהו, וממילא הוי משתמרת ע"י עמידתו שם⁴⁰, ואמר⁴¹ יודע אני שהפועלים שכחו עומר שבמקום פלוני, ואח"כ שכח גם הוא

³⁴ רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ה הלכה א

³⁵ ויש ראשונים דס"ל דלא מהני אלא אם פועלים זוכרים דיד פועלים כיד בעה"ב כיון שהם הקוצרים והתורה תלתה גם בהקוצר דכתיב כי תקצור אבל אדם אחר שראה אין ראייתו לא מעלה ולא מורדת והוי שכחה. עיין דרך אמונה שם ט

³⁶ דבלא"ה הוא שלו והתורה אמרה שאם ישכח יתנם לעניים. דרך אמונה שם יב

³⁷ שם הלכה ב

³⁸ שהוא זכור ולבסוף שכוח.

³⁹ חי' ריטב"א החדשות כאן

⁴⁰ סמ"ע חו"מ סי' רס"ח סק"ג וכ"כ רש"י וכל הראשונים בב"מ שם, ואם עלה על ראש אילן בשדהו מסופק בירושלמי פ"ג ה"ד ע"ש בביאור הגר"א אם זה מקרי עומד בצד שדהו או לא וצ"ע דלכא"ו תלוי אם יכול לשמרו אם לא וגם בעומד בצד שדהו ממש אם הוא שדה גדולה שאין יכול לשמרה בצד השני לכא"ו לא מהני ולפי' הר"ש דלר"ש גזה"כ הוא דבעיר אינו שכחה ולא בשדה א"ש אבל לפי' רבנו והגר"א צ"ע. וכן צ"ע לדעת הרמ"א בחו"מ סי' ר' הנזכר דבעינן שיעבוד בתוך שדהו ממש והנתיבות כ' שם דגם להמיר בעינן סמוך ממש ולא סגי ביכול לשמור.

⁴¹ אך אם לא אמר הוי שכחה כ"נ מדברי רבנו וכ"כ הרמב"ן וחי' הריטב"א החדשות בב"מ שם וכ' דאפי' להסוברים בעלמא במציאה שא"צ לומר כאן אם אינו אומר הוי כמוותר לעניים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

את העומר, אינה שכחה⁴², וי"א⁴³ גם אם לא אמר אינה שכחה. שהשכוח מעיקרו⁴⁴ בשדה הוא השכחה, אבל בעיר אפילו זכור ולבסוף שכוח הרי זו שכחה⁴⁵, שנאמר (דברים כד פסוק יט) וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר פְּשָׁדָה וְלֹא בַעִיר.

י"א⁴⁶ שזה דוקא אם יודע בודאי שהפועלים שכחו. וי"א⁴⁷ שאפי' בספק שמא שכחו יכול לזכות בו.

סתם⁴⁸ מה שיודע שיש לו עומרים הרבה בשדה לא מהני כלום, אבל י"א⁴⁹ שאם יודע מנין העומרים ויודע שהפועלים לקחו עומר א' פחות מהמספר נחשב שיודע בו אף על פי שאין מכיר איזה עומר.

י"א⁵⁰ שאם לא שכח וזכר כל הזמן, אף על גב שהי' בעיר ולא בצד שדהו, אינה שכחה כיון שיש מי שזוכרה, ועוד שבעל השדה צריך לשכוח כדכתיב קצירך דמשמע בעל הקציר, זו דעת רבנו וי"א⁵¹ שאפי' אם בעה"ב זכר מתחלה ועד סוף, כיון שאינו נמצא בצד שדהו אין זכירתו כלום, והוי שכחה כיון שהפועלים שכחוהו.

⁴² שכבר זכה בו כיון שמשעה שהתחיל השכחה דהיינו מששכחוהו הפועלים זכר הוא זכה בו מיד אבל מה שזכר לפני שהפועלים שכחו אינו כלום וכנ"ל ודעת הראב"ד מובא בשטמ"ק ב"מ שם והביאו גם הריטב"א דמשהחזיר פניו ממנו ללכת הלאה אף על פי שהפועלים זוכרים עדיין כבר חל ע"ז קצת שם שכחה ואם הבעה"ב זוכר בו אז זוכה לו שדהו מיד אבל כל הראשונים (תוס' ורמב"ן וחי' ריטב"א החדשים וחי' הר"ן ותוס' הרא"ש ושטמ"ק בשם תוס' שאנ"ן בב"מ) חולקים ע"ז.

⁴³ ריטב"א ושטמ"ק ב"מ שם בשם הראב"ד וכו' שם דאפי' להסוברים דבמציעא צריך לומר כאן שהוא שלו א"צ לומר

⁴⁴ היינו שגם בעה"ב וגם פועלים שכחוהו תחלה הוי שכחה ובזה לא מהני מה שזכרו אח"כ

⁴⁵ ושכחת משמע שכחה גמורה מעיקרא וע"ז קאמר דרך בשדה בעינן שכחה גמורה אבל בעיר אפי' אינה שכחה גמורה רק זכור ולבסוף שכוח הוי שכחה. כמש"כ הראשונים כאן

⁴⁶ רמב"ן וריטב"א וחי' ריטב"א החדשות כאן

⁴⁷ דעת רש"י כאן

⁴⁸ שטמ"ק שם בשם מהר"י אבוהב

⁴⁹ שם בשם הראב"ד ומובא ג"כ בחי' ריטב"א החדשות שם

⁵⁰ דעת הרמב"ם שם כ"כ רעק"א במשניות ומשנה ראשונה ופה"ש בדעת רבנו וכן דעת תוס' ב"מ י"א א' ד"ה זכור ור"ה שם וריטב"א וחי' ריטב"א החדשות וחי' הר"ן ותוס' הרא"ש ומאירי שם וכ"כ בשטמ"ק שם בשם הראב"ד ומהר"י אבוהב וכ"ד הסמ"ג

⁵¹ הר"ש והרא"ש פ"ה מ"ז (ומשמע קצת ברא"ש שהוא מחלוקת הבבלי והירוש' ולפי הירוש' דיליף מקצירך אפי' הוא בעיר הוי שכחה) והרע"ב וכ"כ הגר"א בשנו"א וכ"נ דעת רש"י בב"מ שם ד"ה אלא שכ' ולבסוף שכחו ע"י פועלים וכן בד"ה אבל בעיר כתב שאף שכחת פועלים כו' ולא כמש"כ בשטמ"ק בשם מהר"י אבוהב ומש"כ רש"י בד"ה לא יהא שכחה אם חזר ושכחו היינו או הוא או הפועלים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

ואם הוא שכח⁵² תחלה והפועלים זוכרים, אין הפועלים יכולים לומר תזכה לו שדהו אף על גב שהם נמצאים בשדה, כיון שאין השדה שלהם וגם שדהו אינו קונה לו, כיון שאינו יודע בה, ולכן אם אח"כ שכחו גם הם הוי שכחה.

ו. שלפניו אין שכחה שלאחריו יש שכחה שהוא בכל תשוב זה הכלל כל שהוא בכל תשוב שכחה כל שאינו בכל תשוב אינו שכחה

הקוצר⁵³ שהתחיל לקצור מראש השורה ושכח לפניו ולאחריו, בין ששכח הראשון בראש השורה ובין באמצע, של אחריו שכחה ושלפניו אינו שכחה שנאמר (שם) לא תשוב לקחתו אינו שכחה עד שיעבור ממנו ויניחנו לאחריו, זה הכלל כל שהוא בכל תשוב שכחה וכל שאינו בכל תשוב אינו שכחה. וי"א⁵⁴ שדוקא אם לא היתה רק שורה אחת, אבל אם היו כמה שורות אז יש חילוק שאם השאיר רק עומר א' אינו שכחה, אבל אם השאיר יותר מעומר א' כיון שהי' ראוי לעבור עליהן כשפונה והולך לשורה שניה, הוי כאילו עבר עליהן והוי שכחה.

⁵² רמב"ן ב"מ שם וריטב"א ושממ"ק בשם ראב"ד וחי' הר"ן שם.

⁵³ רמב"ם שם הלכה י

⁵⁴ וכן צ"ל לדעת שאר הראשונים העומדין בשיטתו חוץ מלדעת הראב"ד שאין צורך בחילוק זה אמנם דעת הר"י בן מ"צ נראה דגם בעומר האחרון ממש בעי שיהא עומר שכנגדו מוכיח שהרי כ' לפניו שכחה דהו"ל סוף שורה וכיון ששכחו ובאו אל ראש השורה כו' וכונתו שנמל את העומר שכנגדו מראש השורה ונראה דלא ס"ל סוף שורות רק ראשי שורות להיפך מדעת רבנו וכן נראה בהמשך דבריו שם שלא הזכיר כלל סוף שורות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

י"א⁵⁵ ראשי שורות אינן שכחה כלל ואפי' שכח כמה עומרים בראש השורה⁵⁶ ואם קצר חצי שדה ובא למחר לגומרה נחשב זה תחלת שורה⁵⁷, ואין ראש השורה שכחה,

אבל אם באמצע היום הפסיק והלך לאכל או לישן או קרא לו חברו או שחשכה ונעשה לילה זה ספק בירושלמי אם זה נקרא הפסק והוי אח"כ ראש שורה וספק מתנות עניים להחמיר

דף יא:

ז. ועישור אחר ... כדי שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו ... מטלטלי אגב מקרקעי הקנה להם

כבר התבאר במסכת גיטין דף כב. ובקידושין דף כו. שמלבד הקנינים שנאמרו בקניית מטלטלין יש קנין אחד במטלטלין שיכולין לקנותן אגב קרקע⁵⁸, כלומר שאם מכר או נתן קרקע ומטלטלין כאחד⁵⁹ לחבירו, כיון שקנה חבירו הקרקע באחד מן הדרכים שקונין בהן הקרקע, נקנו לו גם המטלטלין אגבן בכל מקום שהם אפילו אם אינן צבורין בתוך הקרקע, ודבר זה למדו⁶⁰ מקרא⁶¹ דכתיב בבני יהושפט (דברי הימים ב כא פסוק ג) וַיִּתֵּן

⁵⁵ הר"ש והרא"ש והר"י בן מ"צ דמפרשי דמתני' תרי מילי נקט ראשי שורות ועומר שכנגדו (ועי' תי"ט) והרע"ב אף על פי שמפרש דהא מילתא היא מ"מ בפירוש המשנה מפרש כהר"ש דרק בסוף שורה איצטריך עומר שכנגדו מוכיח וכן דעת הראב"ד אף על פי שמפרש פי' אחר מ"מ ס"ל דראשי שורות וסוף שורות אינן שכחה בלא עומר שכנגדו מוכיח כמבואר בדבריו בהי"א וכ"ד הרש"ס דמפרש מתני' בג' בבי ע"ש.

⁵⁶ דילפי' לה מדכתיב כי תקצור ושכחת דמשמע ממקום שהתחלת לקצור לא תשוב לקחתו אבל ממקום שלא התחלת לא שייך בו שכחה

⁵⁷ ואם הוי' באמצע השורה אמת המים מפסקת ע"פ כל השורה אם צריך לעקור את המחרישה מצד זה ונותנה בצד זה נחשב כשורה אחרת ואם התחיל שם בעומר השני או השלישי הוי' ראשי שורות ואינו שכחה ואם לאו אינה מפסקת אפי' אם אמת המים קבועה שם בין בקיץ בין בחורף

⁵⁸ שו"ע ונו"כ חו"מ רב א

⁵⁹ סמ"ע שם א

⁶⁰ ב"ק יא.

⁶¹ במשפט שלום הביא מדברי הראשונים שנחלקו אם קנין אגב הוא קנין דאורייתא או מדרבנן, ועי' אמרי בינה קונטרס הקנינים סימן טו וסימן יח, ובחתן סופר שער המקנה סימן א (וכתב שם ליישב מה שהשימו מימרא דרבא בקידושין לפירש"י שאינו קונה באגב כי אם כשנתן כל דמי המטלטלין), שד"ח כללים מערכת א' אות קד, קיא, וקסג, ובפאה"ש שם אות קו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

לָהֶם אֲבִיהֶם מִתְּנֹת רַבּוֹת לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְמִגְדָּנוֹת עִם עָרֵי מְצֻרוֹת בְּיְהוּדָה, כְּלוּמֹר⁶² שֶׁנֶּתַן לָהֶם כָּל מִתְּנֹת הַמַּטְלָטְלִין הַנִּזְכָּרִים אֵגֶב קִרְקָעוֹת שֶׁל עָרִים בְּצֻרוֹת, לִפְיֶכֶךְ אָמְרוּ שֶׁנִּקְנִין הַמַּטְלָטְלִין אֵגֶב הַקִּרְקָע⁶³, בֵּין שֶׁהָיוּ שְׁנִיהֶם בַּמִּכָּר אוֹ שְׁנִיהֶם בַּמִּתְנָה, בֵּין שֶׁהִקְרָע בַּמִּכָּר וְהַמַּטְלָטְלִין בַּמִּתְנָה אוֹ הַמַּטְלָטְלִין בַּמִּכָּר וְהִקְרָע בַּמִּתְנָה, כִּיּוֹן שֶׁקָּנָה קִרְקָע בְּאַחַד מִדְּרָכֵי הַקִּנְיָן, קָנָה מַטְלָטְלִין עִמָּהֶן מִבְּלִי שִׁיעֲשֶׂה בָּהֶם קִנְיָן אַחֵר⁶⁴.

יֵשׁ אֹמְרִים⁶⁵ שֶׁאִפִּילוֹ הַקִּרְקָע בְּשִׁכִּירוֹת אוֹ בַּהֲשָׁאלָה, וְהַמַּטְלָטְלִין בַּמִּתְנָה אוֹ אִיפְכָּא קָנָה.

יֵשׁ אֹמְרִים⁶⁶ שֶׁאִם הַמַּטְלָטְלִין הַנִּקְנִין מוֹנְחִים ע"ג הַקִּרְקָע הַנִּקְנִית, אִפִּילוֹ אִינוּ אֹמְרִים לוֹ בְּפִירוֹשׁ שִׁיקְנָה הַמַּטְלָטְלִין אֵגֶב הַקִּרְקָע, קוֹנָה הַמַּטְלָטְלִין, וְיֵשׁ חוֹלְקִים⁶⁷.

ח. דעת אחרת מקנה אותן שאני ... במתנה ... אף על פי שרץ אחריהן ואין מגיען

מִדְּכֶתִּיב גַּבִּי טַעֲנַת גִּבּוֹ (שְׁמוֹת כב פסוק ג) אִם הִפְצֵא תִפְצֵא בְּיָדוֹ הַגִּבְנָה וְגו', אָמְרוּ רַז"ל שֶׁבֶּא הַכְּתוּב לְרַבּוֹת שִׁיחָא חֲצִירוֹ וְהוּא הַדִּין שֶׁאֵר רִשּׁוֹתוֹ

⁶² סמ"ע שם ב

⁶³ כתב בערוה"ש שאם הקנה מטלטלין אג"כ באופן שאינו מועיל, אף קנין הקרקע בטל, כיון שבטלה מקצתה בטלה כולה, ועוד כתב שאם כתב בפירוש שמקנה הקרקע מעכשיו, אף על פי שפירש שלא תתקיים המתנה אלא לאחר מיתה, דבריו קיימים וממילא יכול להקנות מטלטלין אגב הקרקע.

⁶⁴ והנה חותני זצ"ל בספרו תפארת יעקב חקר במקנה קרקע ומטלטלין באחת, ונתבטל הקנין של הקרקע כגון דנמצאת שאינו שלו או דעייל ונפיק אוזווי, אם מתבטל קנין המטלטלין. ומצאתי חקירה זו בשואל ומשיב מהדורא קמא חלק (ב') [ג'] סימן ר"ג, ופשיט מתוס' ערכין כ"ט ע"ב [ד"ה ולא ידענא] דבטל קנין המטלטלין. מיהו שם מיירי בקנין חזקה, אבל בקנין כסף צ"ע. בית יעקב ב שם

⁶⁵ כן מוכח בש"ס פ"ק דמציע' (דף י"א ע"ב) ופ"ק דקדושין (דף כ"ז ע"א) ומוכח התם דקרקעות במכר ומטלטלי במתנה נלמד מקרקע בשכירות ומטלטלין במתנה וא"כ דברי הר"ב שכ' דין זה בלשון ויש אומרים צ"ע דהא אדרבה דין זה פשוט יותר וכתב עוד ר' ירוחם שם וקרקע מושאל ומטלטלי' במתנה יש מי שכ' דלא קנה ומדברי התוס' נראה דקנה עכ"ל ומביאו ב"י וד"מ ולא ידעתי למה יגרע שאל' משכירות וכן מוכח להדיא מדברי התוס' פ"ק דמציעא דף י"א ע"ב ומדברי הרא"ש שם גבי עובדא דר"ג וקני' דקרקע מושאל ומטלטלי' במתנה קנה כמו בשכירות ומביאם ב"י לעיל סי' קצ"ה ס"ס י"ב ע"ש. ש"ך שם ב, ועיין קצוה"ח ודגול מרבבה שם.

⁶⁶ שו"ע ונו"כ שם רב ב. בדעת הרמב"ם, דכיון שמונחים על הקרקע חשבינן המטלטלין שעל גבה כאילו הן מגוף הקרקע ומחוברים אליה, סמ"ע.

⁶⁷ רמ"א שם, דאף בצבורים ומונחים צריך שיאמר, והיינו במקום שאינו קונה מדין חצר, כגון שאינו משתמר, ועי' חידושי הרי"ם סימן קצח ס"ק יב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

של אדם קונה לו כמו ידיו, דהמצא תמצא רבויא הוא, ואף על גב שהוא אינו עומד אצלו קונה לו שלא מדעתו דלא גרע משלוחו⁶⁸, לפיכך הנותן מתנה לחבירו והניחה לו לתוך חצירו של המקבל אף על פי שאינו עומד שם, זכתה לו חצירו כאילו זכה בה אחר בשבילו.

ולמרות שהתבאר לעיל לגבי מציאה שאם אינו⁶⁹ יכול להגיע ולשמור על המציאה הרי אלו בצבי שהוא רץ כדרכו וכנוזלות המפריחים אף על פי שאמר תזכה לי שדי לא אמר כלום שהרי אינו משתמר לדעתו⁷⁰, אלא כל הקודם בהם זכה. במתנה י"א שאם נתנום לו אחרים במתנה והרי הם מתגלגלים בתוך שדהו, אפילו לא היה יכול להגיען הואיל ודעת אחרים הקנה לו קנתה לו שדהו⁷¹, וצריך⁷² שיהיה משמרו לדעת הנותן או המוכר שעומדים שם. אולם אין צריך שיהיה עומד בתוכה, ומספיק שיכול לשמרו⁷³. וי"א⁷⁴ שגם במתנה דינה כמציאה, וי"א⁷⁵ שבמתנה אין צריך משתמר כלל.

ואם אחד הפקיר דבר וזרקו לתוך חצר חבירו, דינו כמתנה ולי"א זכתה לו חצירו אף על פי שרץ אחריו ואינו מגיעו⁷⁶.

ט. הרי גט דדעת אחרת מקנה אותה ... והוא שעומדת בצד ביתה או בצד חצרה

⁶⁸ שו"ע ונו"כ רמב"כ

⁶⁹ שו"ע ונו"כ רסח ד

⁷⁰ בטור [סעיף ו'] כתב עוד, שאם עמד בקרוב לו שיכול לתופסו שלא ירוץ מהשדה קנהו ג"כ אעפ"י שאינו שבור דמיקרי לו משומר בזה. סמ"ע שם יז

⁷¹ כיון דדעת הנותן רוצה להקנות לו אלים קנייתו וקנהו חצירו אף על פי שאינו יכול להגיעו. סמ"ע שם טז

⁷² ח"י רע"א על סמ"ע טז מהדרישה, וכן בסמ"ע רב כ ולכאורה מפורש הוא ברמ"א ר א

⁷³ נתיב"מ רב יז

⁷⁴ הש"ך ר סק"א האריך להוכיח שאין הלכה כדעת הרמ"א, ועכ"פ אין להורות כן לכתחלה, עיין שם, ועי' נה"מ סק"א.

⁷⁵ בקצה"ח סק"ב הביא מדברי הש"מ בפ"ק דב"מ דבמכר או מתנה א"צ כלל שימור, דכיון שיש כאן מי שמקנה הרי אי אפשר לאחר ליזכות בו כי אם מי שהמקנה רוצה ליזכות לו, ומהאי טעמא גם אויר כלי קונה, דלא בעי משתמר, עיין שם, ובערוה"ש כתב דלא משמע כן מדברי הראשונים, ובמחנ"א ה' קנין חצר סימן ב מצדד לחלק דבמתנה מסתמא ניהא ליה בשמירת הנותן, אבל במכר בעינן משתמר לדעת לוקח, ועי' שו"ת חת"ס חו"מ סימן סו ובמנחת פתים, ועי' נה"מ סימן קה סק"א ובמבטעת החושן שם.

⁷⁶ סמ"ע שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר במסכת גיטין דף עז: שקבלת הגט על ידי האשה אינה צריכה שתקבלו בידה ממש אלא כשבא הגט לרשותה מועיל, שנאמר (דברים כד פסוק א) וכתב לה ספר פריית ונתן בידה ומדלא כתיב ונתן לה דהוי משמע ביד שלה ממש, דלה בידה דוקא משמע ולא ברשותה⁷⁷,

חצרה של אשה⁷⁸ נלמדה ברבוי מידה⁷⁹, לפיכך זרק לה גט בחצרה בין שהוא קנוי לה בין שהוא מושכר או שאול לה חצרה הוא⁸⁰, והרי הוא כאילו נתנו בידה ומגורשת.

מכיון שכתבה רחמנא רשותה בלשון ידה ש"מ שרשותה צריך שיהיה דומה לידה, כלומר שיהא הגט באותו מקום שהוא מונה שם משתמר לדעתה כאילו הוא בידה ממש.

לפיכך חצרה של אשה שהתבאר לעיל שהרי הוא כאילו נתנו בידה ומגורשת. זה אינו אלא כשהיא עומדת בחצרה ומשתמר שם לדעתה, כגון חצר קטן והיא עומדת בתוכו או בצדו⁸¹, אבל חצר גדול אף על פי שהיא עומדת בתוכו, כשהיא עומדת במזרחו אין מערבו משתמר לדעתה, ואם זרק גט למערבו אינה מגורשת, וי"א⁸² שכל שמשתמר באויר מחיצות מתגורשת.

⁷⁷ וכיון שכתב בידה בא לרבות כל שהוא ברשותה, כדכתיב (במדבר כא, כו) ויקח את כל ארצו מידו שפירושו מרשותו, שזה פשיטא שלא היה כל ארצו בידו אלא ברשותו לבוש שם קלח א

⁷⁸ פ"י חצר של נכסי מלוג ואף על גב מה שקנתה אשה קנה בעלה נמצא דלא הוה חצרה מ"מ גיטה וידה באין כאחד דבאותו פעם שמגרשה אין לו זכות עוד בנכסי מלוג שלה וע"כ קנתה מכת חצרה. כמו שיבואר להלן עמוד ב בגמ'. ט"ז שם א. אבל נכסי צאן ברזל כיון שמחוסר גוביינא אין חצרה קונה. ב"ש שם א

⁷⁹ שו"ע ונו"כ שם קלט א

⁸⁰ דשכירות או שאלה ליומי ממכר הוא

⁸¹ בח"מ סי' ר' [סעיף א'] הביא הרב בהג"ה דעת התוס' דבעינן דוקא עומדת בתוכה ממש ולא בחוצה בסמוך. והוא דעת תוס' בעירובין דף צ"ב [ע"ב] בד"ה אשה בגדולה וגט בקמנה מתגורשת שכתבו שם רש"י ותוס' דמירי בשניהם שלה ומטעם דבעינן עומדת בתוכה ממש וכו' ע"ש. ועיין בתורת גיטין א מה שהקשה על זה אולם כ"כ רש"י עירובין צב ב ותוד"ה אשה; רשב"א גיטין עז ב וב"מ יא א; ריטב"א עירובין שם בשם הראב"ד; ריטב"א (החדש) ב"מ שם בשם יש מי שפ"י; מאירי עירובין שם; פסקי ריא"ז שם פ"ט ה"ב; מ"מ גזילה פ"ז ה"ח בשם יש שפירשו, ועי"ש שמל' הרמב"ם אין חכרע, רמ"א בשו"ע ר א, וכ"כ בב"מ שם בד' הרא"ש עירובין פ"ט סי' ב ומוש"ע אהע"ז שם א. ועי' יש"ש פ"ח סי' ג. אבל בנתה"מ שם והגר"א ס"ק ו וב"מ אהע"ז קלט ס"א הבינו בדברי המחבר שם א (שכתב כלשון הרמב"ם) שסובר שאין צריך בתוכה ממש.

⁸² בתורת גיטין שם ב כתב על דברי הט"ז להלן והדין עמו דודאי כל שמשתמר באויר מחיצות משתמר חשיב ל"י. וליישב קצת דברי הב"י נראה דמירי בחצר שאינו מוקף מחיצות דאז בעינן שישתמר מחמת האשה דוקא, כמ"ש הרשב"א גיטין ע"ט [ע"א] בד"ה נעץ קנה, ובזה א"ש דברי הב"י אבל במוקף מחיצות ודאי צדקו דברי הט"ז.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

וי"א⁸³ שכל שמתשמרת באופן שאין לשום אחר השליטה וכה באותה חצר כי אם היא לבדה אפילו בחצר גדולה מגורשת.

אם עומדת בסמוך כ"כ לחצירה עד שהיא יכולה לשומרו⁸⁴ והבעל אינו יכול לשומרו⁸⁵ מגורשת מדינא⁸⁶, אולם מ"מ צריך שיגיע גט לידה אח"כ.⁸⁷

אבל אם אינה עומדת שם אף על פי שהוא משתמר לדעתה, אין זה דומה לידה ואינה מתגרשת, ומשום שליחות⁸⁸ לא תקנה לה חצירה שגט חוב הוא לה ואין חבין לאדם

⁸³ הלכה כעולא דבעינן תרומיה וא"כ פ"י משתמר לדעתה היינו שאין לשום אחר השליטה וכה באותה חצר כי אם היא לבדה אבל אין הפ"י שהיא מדעתה תהיה שומרת שם דהא לרב אושעיא היא בעיר אחרת ואפ"ה קרי לה משתמרת לדעתה אלא ודאי דלענין כח וזכות קאמר שאין לאחר חלק שם ואם יש לאחר חלק שם הוה כמו עבדו נעור. כתבתי כל זה לפי שפ"י ב"י דברי הטור בלשון זה דחצר המשתמרת לדעתה לאפוקי אם הוא חצר גדול שכשהיא עומדת במזרחו אין מערבו משתמר לדעתה וזרק לה במערבו דאינו גט ובדרישה הביא דברי ב"י וכתב שמוכרח בדברי הטור שיש כאן ב' פירושים על משתמר לדעתה ובמחילה מכבוד הרבנים הגדולים האלו שלא עיינו בראוי שהם מפרשים לדעתה דהיינו שהיא תשמור בעצמה שם ודבר זה בטל דהא לשון זה עצמו איתא בגמרא לרב אושעיא ואיהו ס"ל אפילו היא בעיר אחרת מועיל כל שהחצר משתמר לדעתה אלא הדברים ברורים כמו שזכרנו ולא משנחנין בחצר גדול או קטן אלא כל החצרות שוות דאם אין כח לשום אדם באותו חצר מהני לרב אושעיא אפילו היא בעיר אחרת ולעולא דקיי"ל כוותיה צריך שתהא עומדת גם כן שם ואז הוה גט גמור אפילו אם החצר גדול מאוד והגט מונח בקצה השני ולא דקו הני רבנן בהא מלתא. ט"ז שם ב

⁸⁴ בריטב"א כאן וריטב"א (החדש) ב"מ יא א. בצד ממש ואפילו חוצה לה, שכיון שהחצר משתמרת לדעתו, עומד בצידה ובתוכה שוים, ואפילו בגט, ולא עוד אלא שבצד חצירו שאמרו, לאו דוקא, אלא כל שהחפץ משתמר בראייתו נקרא עומד בצד חצירו, אף על פי שאינו סמוך לה לגמרי.

⁸⁵ ועיין בנתיב"מ סי' ר ח"י ס"ק ה שאף על פי שאינו צריך לעמוד בתוכה, צריך הוא לעמוד בצידה ממש, שאז היא דומה לידו, לדעה זו, אבל אם הוא עומד מרחוק, אף על פי שהשדה משתמרת לו על ידי כן, אינו נחשב כעומד בצידה

⁸⁶ דדל מהיצות החצר מהכא, לא יהא אלא זרקו לה ברה"א או בסימטא והיא יכולה לשומרו ולא הוא דמגורשת מדינא. תורת גיטין שם ג

⁸⁷ מטעם חומרא דשמואל דאמר דף עה: ואת לא תעביר עובדא עד שיגיע גט לידה. ובכה"ג אין צריך שיטלנו ממנו ויחזור ויתננו לה.

⁸⁸ שמטעם שליחות חצירו של אדם קונה לו מציאה אף כשאינו עומד בצידה ואפילו אינו בעיר כמבואר בש"ך חו"מ רסח ס"ק ג, ע"פ רש"י ותוס' ב"ק מט ב, ושכן משמעות הפוסקים במה דברים אמורים בחצר המשתמרת, אבל חצר שאינה משתמרת, כגון שדה וגינה וכיוצא בהן, אם היה עומד בצד חצירו קנה, ואם לא לא קנה את המציאה כמבואר בטוש"ע חו"מ רמג כ וכא ורסח ג. וכמה טעמים נאמרו בדבר: א) חצר שאין הבעלים עומד בצידה אינה קונה משום יד אלא משום שליחות אם היא משתמרת, וכשאין היא משתמרת אינה קונה אף משום שליחות, לפי שאין אדם רוצה שיהיו חפציו ביד שליח שאין חפצים משתמרים בידו, והרי זה כאילו גילה דעתו שאינו רוצה שתהיה החצר שלוחו, שכיון שאינה משתמרת לדעתו, והכל יכולים לזכות במציאה זו, שהרי הפקר היא, לא סמכה דעתו. ב) כיון שאין דרך לעשות שליח שאין חפצים משתמרים אצלו, אין חצר שאינה משתמרת נעשית שליח מאליה, מה שאין כן חצר המשתמרת, שאנו דנים אותה כאילו עשאה שליח לכל דבר שהוא זכות לו. ג) חצר – שאינה משתמרת – אינה קונה משום שליחות במציאה, לפי שאין כאן לא דעת שליח ולא דעת שולח, מה שאין כן חצירו המשתמרת, שקונה מציאה שאין לה בעלים כמו שליח כן דעת שקונה בדבר שיש לו בעלים, והסבירו אחרונים שכיון שאין שליח קונה אלא כשיש שם דעת לקנין, או שלו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

שלא בפניו, לפיכך אין חצרה קונה לה הגט שלא בפניה, ויש אומרים⁸⁹ שאפילו נתנו בחצרה, שלא מדעתה, ואינה עומדת בצד חצרה, הרי זו ספק מגורשת. וי"א⁹⁰ שרק במקום יבום יש לספק שמא ניחא לה שלא תזקק ליבם. והרי ספק מגורשת וחולצת ולא מתייבמת.

ואם היא עומדת אצל החצר וזרק גט לחצרה שלא מדעתה ואמר לעדים ראו גט שאני נותן⁹¹ לא עמדה אצל החצר הגם אמרה שיזרוק לחציר' לא מהני אף על גב שגלתה דעת' דניחא לה שיש לחוש שמא חזרה⁹².

יש מי שאומר⁹³ שאם נתן בחצרה ולא היתה היא שם באותו פעם שנתנו שם, ואח"כ באה שם, ואמר לה הרי זה גיטך, אף על פי שהגט עדיין שם אינה מגורשת ובשעה שאומר לה הא גיטיך⁹⁴, ואינו גט עד שיטלנו הוא משם ויחזור ויתננו לה להתגרש, בדומה לנתינה לידה.

או של השולח, לכן חצר שאינה משתמרת, שאין כאן דעת לקנין, אינה קונה לו אף על פי שהיא כשולחו, מה שאין כן בחצר המשתמרת, שהסכימה דעת בעל החצר לקנות כל מה שיבוא לתוכה, ויש כאן דעת לקנין. (ד) חצר שאינה משתמרת אינה דומה לשליחות, שהשליח משתמר הוא לשולחו, שהרי בשליחות אמרו שצריך שיהא השליח בר דעת. (ה) חצר שאינה משתמרת – ואין בעליה עומדים בצידה, שאינה קונה להם משום יד אינה קונה מציאה משום שליחות, כיון שקניית מציאה חבה לאחרים, וחצר המשתמרת שקונה מציאה, משום יד הוא שקונה, אף כשאינו עומד בצידה, שגם מה שבא לידו, כשרוצה לקנותו בחצר המשתמרת הוא נותנה, וכיד ארוכה היא, או שמה שחצר המשתמרת קונה מציאה הוא מתקנת חכמים.

⁸⁹ דעת הרשב"א מובר בשו"ע ונו"כ שם ג' ובלבוש לא כתב סעיף זה ובסעיף א' הבי' י"א שהיא ספק מגורשת סבר דאירי כאן בכל אשה אפי' אינה זקוקה ליבם, ב"ש שם ד, וטעמו דשמא ניחא לה בנמ' והו"ל זכות בזה וזכין לאדם שלא בפניו אבל הרמ"ה ע"כ לא ס"ל כן דהא כתב שאם לא היתה בשעת נתינה אינה מגורשת בודאי ממילא אם לא היתה שם כלל וא"כ תימא על השו"ע כיון שהביא בסעיף הקודם לזה דעת הרמ"ה וכאן הביא דברי רשב"א והם סותרים זה את זה. ט"ז שם ו

⁹⁰ בב"ש שם ד ביאר כך דעת הרשב"א, וכ"כ בבאור הגר"א שם ה והקשה על המחבר שסתם, ועיי' תורת גיטין שם ד

⁹¹ מסופק הרשב"א בזה אם נתן לחצירה בשעה שהיא ישנה. ב"ש שם

⁹² ב"ש שם

⁹³ שו"ע ונו"כ שם ב

⁹⁴ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

אולם אם נטלתו היא משם⁹⁵ והוא אומר לה בשעת נטילתה הרי זה גיטך הרי זו מגורשת⁹⁶, שמכיון שזרקו מתחלה לחצרה לשם גירושין ואח"כ בשעת אמירתו הרי זה גיטך עודנו בחצרה והיא נוטלת אותו משם בעת האמירה, הרי זה כאילו נתנו לה עכשיו ואמר לה.

וכן כשגיטה⁹⁷ וחצרה באין לה כאחד, כגון שנתן הגט לחצרו והקנה לה חצרו עם גטו, בעינן שתהא עומדת שם בחצר או בצדו בשעת נתינה, אף על גב דמתנת החצר זכות הוא לה, נתינת הגט חוב הוא לה ואין חבין לאדם שלא בפניו, ויש חולקין⁹⁸, ואזלינן לחומרא.

י. גט דאיתיה בעל כרחא

דבר תורה יכול אדם לגרש את אשתו⁹⁹ בלא דעתה ואפילו בעל כרחא, אבל האיש אינו מוציא אלא לרצונו דבדידיה תלייה רחמנא, שכן כתיב (דברים כד פסוק א) וכתב לה ספר פרישת ונתן בידיה ושלחה מפיתו אפילו בעל כרחא משמע, ואפילו אין לו לשלם לה הכתובה ונדוניא אינה יכולה לעכב משום זה את הגירושין, אלא תתגרש ותתבע אותו במה שחייב לה¹⁰⁰.

⁹⁵ אין להקשות דהוה כאומר שלי גיטיך מעל גבי קרקע כיון דמה שהיה מונח בחצרה כבר הו"ל כמונח ברה"ר וא"כ צריך דוקא שיחזור ויטול ויתננו לה דמריה דהאי דינא הוא הרמ"ה דס"ל דכיון שלא עמדה בחצרה לא הוי אפילו ריח גט ומותרת לכהן, וא"כ לפי מ"ש השו"ע בסעיף ג' דבאינה עומדת שם הוה ספק מגורשת וא"כ אסורה בודאי לכהונה ומהני הנתינה לחצרה וצריך לחזור וליטלו וליתנה כמ"ש ריש סי' קל"ז החילוק בזה. ט"ז שם ד. אך בב"ש שם ד כתב ואין להקשות לפירושו א"כ איך פסק המחבר בסעיף ב' אם נתן לחצירה מהני אם תטלו אמאי מהני הא נתינ' קמייתא דהוי ספק גט ומהני נתינה קמייתא דהיא פסולה לכהונה ודומה למ"ש ר"ס קל"ז כל שמהני נתינה קמייתא צריך ליטול ממנה וליתן מחדש וי"ל דאמרי' ממ"נ אם ניהא לה מגורשת מיד ואם לא ניהא לה לא מהני נתינה קמיית'.

⁹⁶ ואיכא למידק על הרמ"ה דכתב או עד שיטלנו משם וכו' כמו שהעתיק כאן מהו הברירה שנותן כאן דכיון דסני בנטילתה לחוד למה לו לכתוב אח"כ או עד שיטלנו וכו' חלוקה ונראה לי דמ"ש בסופא להתגרש בו קאי גם על חלוקת ראשונה שאמר שתטלנו משם ולא מיבעיא קאמר דלא מבעיא באם היא נוטלת מעצמה ודאי צ"ל בפ"י להתגרש בו דהיינו שיאמר ה"ז גיטיך אלא אפילו אם הוא נוטל ונותן לה צריך ג"כ שיאמר כן. ט"ז שם ד

⁹⁷ שו"ע ונו"כ שם

⁹⁸ המ"מ פ"ה ה"ב כתב, הרשב"א ז"ל סבירא ליה כו' אם נתן כבר בחצרה שהיא בציפורי וא"ל הא גיטיך בחצריך ואמרה תזכה לי חצירי בזו נראה דמגורשת וכו' והאריך בזה והביא הירושלמי שאמרו פ"ק דגיטין נתן לה את גיטה ואמרה תזכה לי חצירי שבעכו אר"ח נעשה כמו שהיתה ידה ארוכה וכ"כ הר"נ משמו ברפ"ח שם. באור הגר"א שם ד

⁹⁹ שו"ע ונו"כ קט"ו

¹⁰⁰ ועיין ח"מ ה"ב וב"ש ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

בזמן הזה¹⁰¹ תקן רבינו גרשום והחרים שלא לגרש אשה שלא מדעתה אם לא שעברה על דת, ואפילו אם רוצה ליתן לה הכתובה אין לגרשה בזמן הזה שלא מדעתה. עבר וגירשה בזמן הזה בעל כרחיה ונישאת, שוב אין האיש נקרא עבריין. גירשה מדעתה ונמצא אחר כך פסול בגט יכול אח"כ לגרשה בעל כרחיה.

יש אומרים שבמקום מצוה יוכל אדם לגרש את אשתו בעל כרחיה אפילו בזמן הזה, או מתירין לו לישא ב' נשים, שבמקום מצוה לא תקן החרם רבינו גרשום כלום¹⁰².

¹⁰¹ צ"ע אם תקנה זו דר"ג היתה ע"ס האלף הה' כההיא דתיקן שלא ישא ב' נשים באהע"ז סימן א'. ומיהו יראה אפילו תימה דלא נזר כי אם ע"ס האלף הה' חזרו וקבלוה עליהם באשכנז וצרפת ועיין תשובת מרן סוף דף ס'. ומיהו היה נראה דתקנה זו לא פשטה בכל הארצות כגון בספרד ומערב וכל המזרח וכן כתב הר"ם אלא שקר ס"ס צ"ה אך הר"ן בתשובתו סימן לח כתב שאנו מחזיקים שיש חרם הקהלות או תקנת ר"ג ופשט איסורו בכל ישראל והרשד"ם [אה"ע סי' ע"ה] חייש לדבריו. גט פשוט שם

¹⁰² בתשו' מהר"מ פדו"א התיר לגרש בע"כ אבל לא התיר שישא אחרת לכן אין להתיר לישא אשה על אשתו אם לא בהסכמת מאה רבנים כשהראשון אינה בת גרושים או שמצוה לגרשה ואינה רוצה לקבל גט אבל בשבויה אין להתיר ח"מ ועיין ב"ח בסימן א' כתב מתירים לו בהסכמת מאה רבנים ומשליש לה סך הכתובה וגדוניה ויתן גט ליד השליח וחייב לייחד לה בית בפני עצמה וחייב ליתן לה מזונות ושאר ת"כ. ב"ש שם ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

